

ชุมชนบ้านท่ามะไฟหวาน

สถานที่ตั้งชุมชนบ้านท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

พันธุ์พืชพื้นเมืองที่มีการอนุรักษ์ในชุมชน ได้แก่ ข้าวหอมดง ข้าวหอมแดง ข้าวเจ้าแดง ผักเม็ก อ้อยดำ กระจดาชแดง กระจดาชดำ ไพรป่า ขนุนปลาร้า ลูกใต้ใบแดง เบญจรงค์ (อ้อมแซบ) ดอกคำไทย ฝรั่งขึ้นกพันธุ์พื้นเมือง มะดุก ชันทองพญาบาท มะไฟป่า ลิ้นจี่ป่า (คอแลน) ตากวาง (กำแพงเจ็ดชั้น) กล้วยไม้ป่า (กล้วยป่า)

ข้าวหอมดง

ข้าวพันธุ์หอมนิล

ข้าวพันธุ์สีมเหล็ก

ข้าวพันธุ์ทับทิมชุมแพ

ข้าวพันธุ์สังข์หยด

ข้าวพันธุ์มะลิดำ

ข้าวพันธุ์มะลิแดง

ข้าวพันธุ์สีนํ้าเงินเปลือกดำ

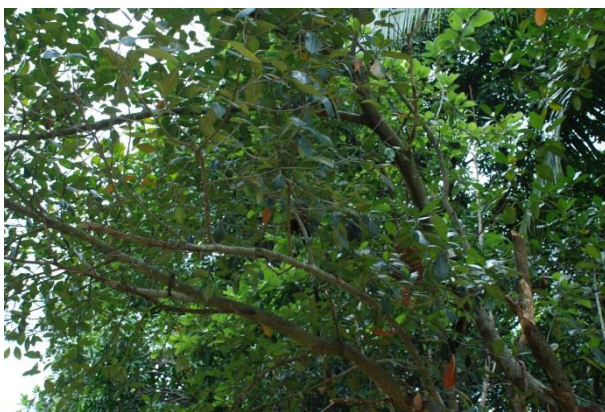
ข้าวเจ้าแดง

ผักเหมียง

ต้นกระดาดแดง

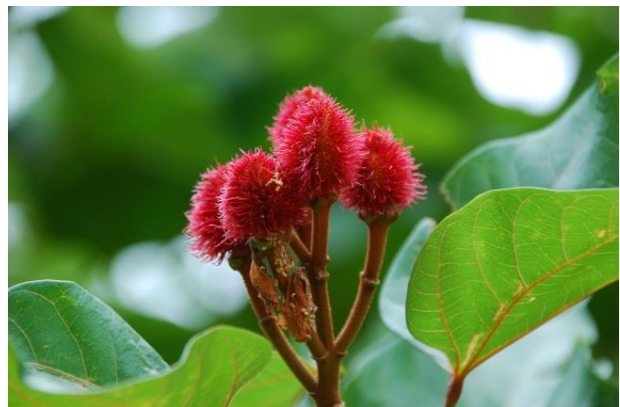
ต้นขนุนปลาร้า

ลูกใต้ใบแดง

เบญจรงค์ (อ่อมแซ่บ)

ดอกคำไทย

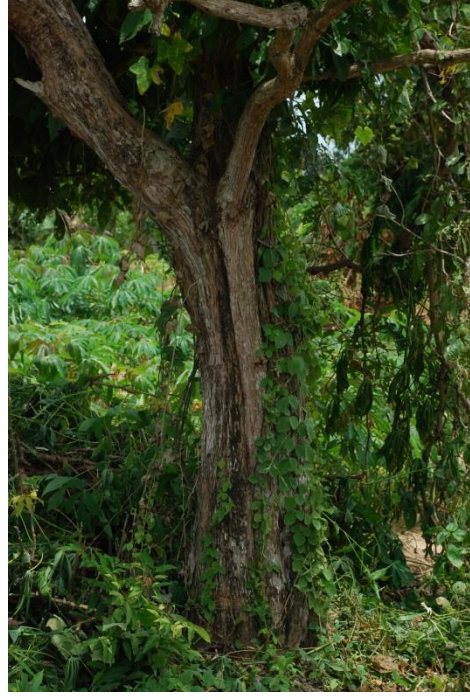

ต้นมะดุก

ต้นชันทองพญาบาท

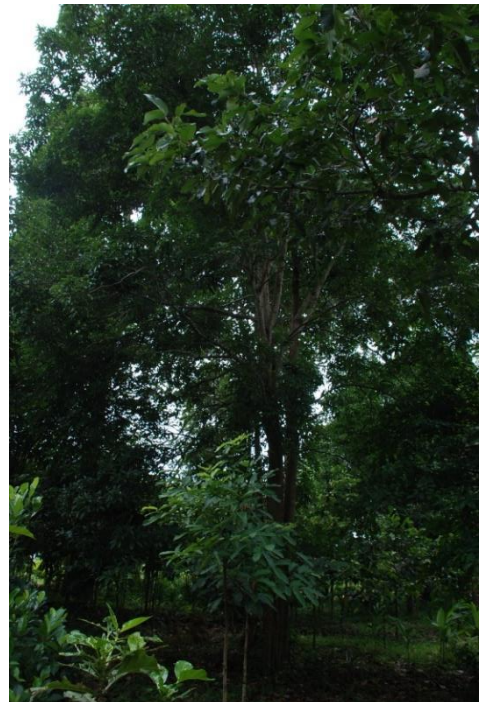

ต้นมะไฟป่า

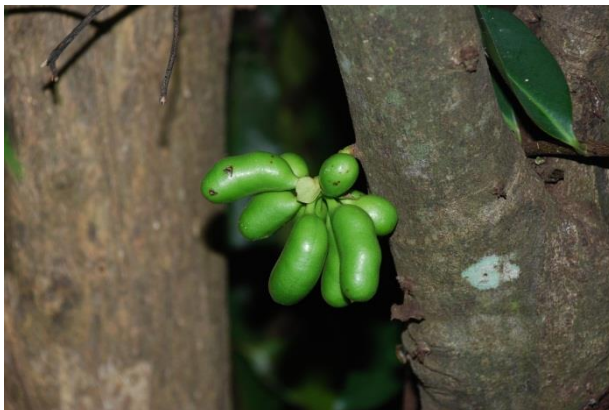

ต้นลิ้นจี่ป่า

ต้นตากวาง

ต้นกล้วยไม้ป่า (ต้นกล้วยป่า)

สถานที่ตั้งชุมชนบ้านท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ตำบลท่ามะไฟหวาน ตั้งขึ้นเมื่อปี 2519 โดยแยกออกจากตำบลโคกสูง อ.แก้งคร้อ มี 11 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านท่ามะไฟหวาน หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งคำหลวง หมู่ที่ 3 บ้านกุดโง้ง หมู่ที่ 4 บ้านยางคำ หมู่ที่ 5 บ้านท่าทางเกวียน หมู่ที่ 6 บ้านป่าขนุน หมู่ที่ 7 บ้านท่าเว่อ หมู่ที่ 8 บ้านใหม่ไทยเจริญ หมู่ที่ 9 บ้านวังเข้ หมู่ที่ 10 บ้านไทรทอง และหมู่ที่ 11 บ้านท่ามะไฟพัฒนา กำหนดคนปัจจุบัน คือ นายสังวาลย์ เปลี่ยนฝั่ง

อำเภอแก้งคร้อ ได้แยกท้องที่มาจากอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จัดตั้งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2501 และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอแก้งคร้อ เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2502 เหตุที่ได้ชื่อว่า "อำเภอแก้งคร้อ" เพราะเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ในท้องที่หมู่บ้านแก้งคร้อ ตำบลช่องสามหมอ จึงได้ใช้ชื่อของหมู่บ้านดังกล่าวเป็นชื่ออำเภอ ส่วนที่มาของชื่อหมู่บ้าน "แก้งคร้อ" จากหลักฐานที่ปรากฏตามประวัติพบว่า ในบริเวณหลังที่ว่าการอำเภอไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 400 เมตร มีลำห้วยไหลผ่านจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ ชาวบ้านเรียกว่า "แก้ง" หรือ "แก่ง" ที่ลำห้วยมีต้นตะคร้อใหญ่อยู่ใกล้ทางเดินเป็นบริเวณร่มเย็น และผู้คนเดินทางผ่านเส้นทางนี้ มักจะพักพิงที่บริเวณใต้ต้นตะคร้อดังกล่าว ผู้คนทั่วไปจึงเรียกชื่อลำห้วยนี้ว่า "แก้งคร้อ" ซึ่งที่จริงน่าจะเรียกว่า "แก่งคร้อ" แต่สำเนียงพื้นเมืองอีสานออกเสียง "แก่ง" เป็น "แก้ง" ต่อมาเมื่อผู้คนมาตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณดังกล่าวมากขึ้น จนเป็นชุมชนหมู่บ้านเรียกว่า "หมู่บ้านแก้งคร้อ" ตามชื่อลำห้วย

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง มีภูเขาล้อมรอบอยู่ 3 ด้าน ทิศตะวันตกและทิศใต้ติดภูแลนคา และภูโค้ง ทิศตะวันออกติดอุทยานแห่งชาติน้ำพอง (ภูผาดำ ภูผาแดง) พื้นที่ทางทิศเหนือของอำเภอเป็นที่ราบสลับที่ดอน ทิศใต้และทิศตะวันออกของอำเภอเป็นที่ราบ และภูเขาจะมีบริเวณที่ราบลุ่มก็เฉพาะบริเวณที่ติดกับลำห้วย

ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะสภาพภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม

อุณหภูมิสูงสุดประมาณปลายเดือนเมษายน-ต้นเดือนพฤษภาคม ประมาณ 36 องศาเซลเซียส

วัฒนธรรมและประเพณี

1. ประเพณีสลากภัต

ประเพณี "สลากภัต" นิยมทำในฤดูที่มีผลไม้อุดมสมบูรณ์ในระหว่างเดือน 6 จนถึงเดือน 8 เมื่อวัดใดจะจัดให้มีการถวายสลากภัต มักทายกผู้เป็นหัวหน้าก็จะกำหนดวัดและหาเจ้าภาพด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ทำใบปิดไปปิดไว้หรือไปประกาศป่าวร้องหาเจ้าภาพร่วม ผู้ใดต้องการเป็นเจ้าภาพก็แจ้งชื่อไว้ ครั้นถึงวันกำหนดผู้เป็นเจ้าภาพก็จะมีการเตรียมสำหรับกับข้าว และเครื่องไทยทานตามกำลังของตน เช่น หมาก เมี่ยง บุหรี่ ไม้ขีดไฟ หอม กระเทียม สบู่ แปรงสีฟัน ข้าวสาร น้ำตาล และน้ำอ้อย เป็นต้น ต่างก็จะนำมารวมกันไว้ในบริเวณวัด จากนั้นมักทายกผู้เป็นหัวหน้าก็จะนำเบอร์มาติดที่สำหรับกับข้าวของเจ้าภาพแต่ละรายแล้วเขียนเบอร์หมายเลขให้พระจับสลาก เมื่อพระจับได้เบอร์อะไรของเจ้าภาพคนใดก็

ไปฉันสำหรับกับข้าวที่เจ้าภาพนำมา ส่วนใหญ่ของที่เตรียมไว้จะพอดีระหว่างเจ้าภาพและพระที่นิมนต์มา ข้อสำคัญในการทำบุญสลากภัต คือ เป็นการถวายทานแบบไม่เจาะจงตัวผู้รับ เมื่อพระองค์ใดจับได้เบอร์ของเจ้าภาพ เจ้าภาพไม่ควรแสดงความยินดีในผู้รับ ก่อนที่จะจับสลาก จะมีการฟังเทศน์อย่างน้อย 1 กัณฑ์ ต่อจากนั้น ก็จะมีการยกของประเคนตามสลากเมื่อพระฉันเสร็จแล้วก็จะอนุโมทนาและให้พร เจ้าภาพก็กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติผู้ล่วงลับไปแล้วเป็นอันเสร็จพิธี

2. ประเพณีสงกรานต์

กิจกรรมของชาวบ้านในประเพณีสงกรานต์ จะมีการ**ทำบุญตักบาตร** นับว่าเป็นการสร้างบุญสร้างกุศลให้กับตนเอง อีกทั้งยังเป็นการอุทิศส่วนกุศลนั้นให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว การทำบุญในลักษณะนี้มักจะมีการเตรียมไว้ล่วงหน้า เมื่อถึงเวลาทำบุญก็จะนำอาหารไปตักบาตรถวายพระภิกษุที่ศาลาวัด โดยจัดเป็นที่รวมสำหรับการทำบุญ ในวันเดียวกันนี้หลังจากที่ได้ทำบุญเสร็จเรียบร้อยแล้ว **การสรงน้ำพระ** เป็นการรดน้ำพระพุทธรูปที่บ้านและที่วัด ซึ่งในบางที่ก็จะมีการจัดให้สรงน้ำพระสงฆ์เพิ่มเติมด้วย **การบั้งสุกัลลัทธิ** สำหรับเจ้ากระดุกของญาติผู้ใหญ่ที่ได้ล่วงลับไปแล้ว มักทำที่เก็บเป็นลักษณะของเจดีย์ จากนั้นจะนิมนต์พระไปบั้งสุกัล **การรดน้ำผู้ใหญ่** คือการที่เราไปอวยพรผู้ใหญ่ที่ความเคารพนับถือ อย่างครูบาอาจารย์ มักจะนั่งลงกับที่ จากนั้นผู้ที่รดจะเอาน้ำหอมเจือกับน้ำธรรมดาดลงไปที่มือ ผู้หลักผู้ใหญ่จะให้ศีลให้พรผู้ที่ไปรด หากเป็นพระก็อาจนำเอาผ้าสบงไปถวายเพื่อให้ผลัดเปลี่ยนด้วย แต่หากเป็นฆราวาสก็จะหาผ้าถุง หรือผ้าขาวม้าไปให้เปลี่ยน มีความหมายกับการเริ่มต้นสิ่งใหม่ๆ ในวันปีใหม่ไทย

3. ประเพณีบุญบั้งไฟ

ประเพณีบุญบั้งไฟ (บุญเดือนหก) เป็นประเพณีหนึ่งของชาวอีสานที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ โดยมีความเชื่อว่าจะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลและหากหมู่บ้านใดทำบุญบั้งไฟติดต่อกัน 3 ปี จะทำให้ข้าวปลาสมบูรณ์มีได้ขาด

ผู้นำในชุมชน และกลุ่มผู้นุรักษ์

นายวิชัย นาทัว

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลเก่ายาดี อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลโคกสูง อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลซับสีทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำสวน

อาชีพเสริม รับจ้างทั่วไป

ภาพกิจกรรมการสำรวจชุมชนบ้านท่ามะไฟหวาน
ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ภาพกิจกรรมการสำรวจชุมชนบ้านท่ามะไฟหวาน
ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

เจ้าหน้าที่สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ลงพื้นที่เก็บข้อมูลการสำรวจชุมชน
โดยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และผู้อนุรักษ์พันธุ์พืชในชุมชน
เกี่ยวกับประวัติชุมชน ความเป็นมา และข้อมูลทั่วไปของชุมชน
บ้านท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ